Prethodno priopćenje / Preliminary Communication
Diacovensia 34(2026)2, 203-221
Primljeno/Received: 16. rujna 2025. / 16th September 2025
Prihvaćeno/Accepted: 1. srpnja 2026. / 1st July 2026
UDK/UDC: 37:78-053.6 *001.891
https://doi.org/10.31823/d.34.2.4

Daniela PETRUŠIĆ*

# Glazbene preferencije i funkcije glazbe u životu adolescenata gimnazijalaca[1]

## Musical Preferences and the Functions of Music in the Lives of High School Adolescents

**Sažetak:** Glazba ima važnu ulogu u životu adolescenata jer doprinosi njihovu kognitivnom razvoju, samopoimanju, vršnjačkoj socijalizaciji i društvenoj percepciji te im pomaže pri regulaciji raspoloženja. Cilj ovoga istraživanja bio je ispitati funkcije koje glazba ima u životu adolescenata te njihove glazbene preferencije. Na temelju rezultata dobivenih istraživanjem može se zaključiti da je adolescentima gimnazijalcima glazba iznimno važna. Glazba predstavlja značajnu aktivnost njihova slobodnoga vremena i vrijednosti koje proizlaze iz funkcija glazbe i glazbenih preferencija usmjerene su na zajedništvo i socijalizaciju. S obzirom na to da su se društvene funkcije glazbe pokazale najvažnijima u životu adolescenata, može se pretpostaviti da je grupni rad jedan od načina kako se te vrijednosti mogu iskoristiti u nastavnom procesu.

**Ključne riječi:** glazbene preferencije, funkcije glazbe, adolescencija, nastava glazbe, gimnazija, glazbena umjetnost.

**Summary:** Music plays an important role in adolescents' lives because it contributes to their cognitive development, self-concept, peer socialization, and social perception, and helps them regulate their moods. This study aimed to examine the functions of music in adolescents' lives and their musical preferences. The findings indicate that music is very important to adolescents attending high school. Music is an important leisure activity for them, and the values that derive from the functions of music and musical preferences are focused on togetherness and socialization. Because the social functions of music proved most important in adolescents' lives, group work may provide a way in which these values can be incorporated into teaching.

**Keywords:** musical preferences, functions of music, adolescence, music education, high school, musical art.

* Dr. sc. Daniela Petrušić, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, Poljička cesta 35, 21 000 Split, Hrvatska ▪ Daniela Petrušić, Ph.D., Faculty of Humanities and Social Sciences in Split, Poljička cesta 35, 21000 Split, Croatia dpetrusic@ffst.hr

[1] Rad »Glazbene preferencije i funkcije glazbe u životu adolescenata gimnazijalaca« dio je doktorske disertacije dr. sc. Daniele Petrušić, pod naslovom »Funkcije glazbe u životu adolescenata i njihove glazbene preferencije«, obranjene 3. srpnja 2023. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu, pod mentorstvom dr. sc. Snježane Dobrote i komentorstvom dr. sc. Ine Reić Ercegovac.

# Uvod

Glazba je sastavni dio života svakoga čovjeka, a upotrebljava se u mnoge različite svrhe. Većina ljudi provodi slobodno vrijeme uz aktivnost slušanja glazbe, a njome se koristi za upravljanje i regulaciju raspoloženja i emocija, opuštanje ili prisjećanje,[2] kao i upravljanje razinom uzbuđenja[3]. Glazba također dovodi do tjelesne aktivnosti u obliku plesa. Slušanje glazbe jedna je od najvažnijih aktivnosti adolescenata, a njihove glazbene sklonosti odražavaju njihove vrijednosti, konflikte i razvojne probleme s kojima se ti mladi ljudi susreću.[4] Stoga je vrlo važno razumjeti kako adolescenti upotrebljavaju i doživljavaju glazbu u svakodnevnom životu te koji čimbenici mogu utjecati na korištenje glazbom, imajući na umu da se glazba uvijek sluša u kontekstu, s obzirom na okolnosti u kojima se pojavljuje. Struktura glazbenih preferencija opširno je istražena, no razvoj glazbenih preferencija u smislu dosljednosti glazbenoga ukusa još je nedovoljno istražen. Stoga su u posljednjim dvama desetljećima znanstvenici sugerirali da pri tumačenju glazbenih preferencija treba razmotriti i funkcije glazbe jer su stupanj funkcionalnosti i snaga glazbene preferencije u korelaciji.[5] Sklonost određenoj vrsti glazbe ovisi o stupnju u kojem ta vrsta glazbe ispunjava određene funkcije. Upravo zbog utjecaja različitih funkcija glazbe ljudi pokazuju velike varijacije u sklonosti prema svojoj omiljenoj glazbi. Potencijal glazbe da izrazi identitet i vrijednosti pojedinca te da zbliži ljude najuže je povezan s glazbenim preferencijama.[6] Glazba pomaže pojedincu u suočavanju sa svakodnevnim problemima,[7] a postaje veoma moćno oruđe u doba adolescencije. Važnost glazbe naglašena je upravo početkom

---

[2] Usp. R. von GEORGI, P. GRANT, S. von GEORGI, S. GEBHARDT, *Personality, Emotion and the Use of Music in Everyday Life. Measurement, Theory and Neurophysiological Aspects of a Missing Link – First Studies with the IAAM*, 2006.; P. N. JUSLIN, P. LAUKKA, Impact of Intended Emotion Intensity on Cue Utilization and Decoding Accuracy in Vocal Expression of Emotion, u: *Emotion* 1(2001.)4, 381–412.; S. SAARIKALLIO, J. ERKKILÄ, The Role of Music in Adolescents' Mood Regulation, u: *Psychology of Music* 35(2007.)1, 88–109.; H. SCHRAMM, W. WERNER, Mediji i emocije: pregled zanemarenog područja istraživanja iz medijske psihološke perspektive, u: *Studije medija i komunikacija* 54(2006.)1, 25–55.; M. WATERMAN, Emotional Responses to Music: Implicit and Explicit Effects in Listeners and Performers, u: *Psychology of Music* 24(1996.)1, 53–67.; D. ZILLMANN, Mood Management Through Communication Choices, u: *American Behavioral Scientist* 31(1988.)3, 327–340.

[3] Usp. J. ARNETT, Reckless Behavior in Adolescence: A Developmental Perspective, u: *Developmental Review* 12(1992.)4, 339–373.; M. IWANAGA, Y. MOROKI, Subjective and Physiological Responses to Music Stimuli Controlled over Activity and Preference, u: *Journal of Music Therapy* 36(1999.)1, 26–38.; L. MCNAMARA, M. E. BALLARD, Resting Arousal, Sensation Seeking, and Music Preference, u: *Genetic, Social, and General Psychology Monographs* 125(1999.)3, 229–250.

[4] Usp. D. K. UPADHYAYA, R. SHUKLA, V. N. TRIPATHI, M. AGRAWAL, Exploring the Nature of Music Engagement and its Relation to Personality Among Young Adults, u: *International Journal of Adolescence and Youth* 22(2017.)4, 484–496.

[5] Usp. T. SCHÄFER, F. AUERSWALD, I. K. BAJORAT, N. ERGEMLIDZE, K. FRILLE, J. GEHRIGK, A. GUSAKOVA, B. KAISER, A. PÄTZOLD, R. A. SANAHUJA, S. SARI, A. SCHRAMM, C. WALTER, T. WILKER, The Effect of Social Feedback on Music Preference, u: *Musicae Scientiae* 20(2015.)2, 263–268.

[6] Usp. T. SCHÄFER, P. SEDLMEIER, From the Function of Music to Music Preference, u: *Psychology of Music* 37(2009.)3, 279–300.

[7] Usp. P. J. RENTFROW, S. D. GOSLING, The Do Re Mi's of Everyday Life: The Structure and Personality Correlates of Music Preferences, u: *Journal of Personality and Social Psychology* 84(2003.)6, 1236–1256.

puberteta, koji prate brojne promjene. Formiranje identiteta, vršnjačka socijalizacija i društvena percepcija funkcije su glazbe koje ostaju važne tijekom cijeloga života, no posebno su značajne tijekom adolescencije.[8] Tri su karakteristične značajke razvoja adolescenata u skladu s povećanom važnošću glazbe: glazba pomaže pri regulaciji raspoloženja koje je u adolescenciji izrazito sklono promjenama;[9] razvojna zadaća specifična za adolescenciju jest razvijanje koherentnoga osjećaja sebe (*self-concept*), idealnoga ja i društvenoga ja;[10] kognitivni razvoj tijekom adolescencije omogućava uvažavanje složenih glazbenih poticaja dopuštajući promjene u glazbenim preferencijama.[11]

## 1. Glazbene preferencije

Preferencija dolazi od latinske riječi *praeferentia*, što znači 'davanje prvenstva, pretpostavljanje, davanje prednosti, veća ljubav prema nečemu'.[12] Brđanović[13] smatra kako se u hrvatskom jeziku riječ preferencija ustalila pod utjecajem engleskoga jezika u kojem riječ *preference* znači 'prioritet, prednost, ono što se više voli'. Glazbene preferencije kratkoročne su procjene sviđanja, dok glazbeni ukus obuhvaća trajnije dispozicije, dugoročno ponašanje i vrjednovanje koje predstavlja ukupnost preferencija pojedinca.[14] U poticanju preferencija prema kvalitetnoj glazbi i odgoju dječjega glazbenoga ukusa veliku ulogu imaju općeobrazovne škole jer su obvezne i pohađaju ih sva djeca. No s obzirom na to da se nastava glazbe održava jedan sat tjedno, ipak je odgoj dječjega glazbenoga ukusa i preferencija u velikoj mjeri prepušten okolini, medijima i slučaju.[15] Na oblikovanje njihova glazbenoga ukusa i preferencija, osim škole, značajno utječu i obitelj, vršnjaci i masovni mediji, ali i razni emocionalni, kognitivni, kulturni i društveni čimbenici, glazbene karakteristike te individualne osobine slušatelja.[16] Lull[17] objašnjava kako mladima glazba predstavlja

[8] Usp. M. TARRANT, A. C. NORTH, D. J. HARGREAVES, Youth Identity and Music, u: R. A. R. MACDONALD, D. J. HARGREAVES, D. MIELL (ur.), *Musical Identities*, Oxford, 2002., 134–150.

[9] Usp. P. G. CHRISTENSON, D. F. ROBERTS, *It's not only rock & roll. Popular music in the lives of adolescents*, Cresskill, 1998.; A. C. NORTH, D. J. HARGREAVES, S. A. O'NEILL, The Importance of Music to Adolescents, u: *British Journal of Educational Psychology* 70(2000.)2, 255–272.; J. A. SLOBODA, S. A. O'NEILL, Emotions in Everyday Listening to Music, u: P. JUSLIN, J. SLOBODA (ur.), *Music and Emotion. Theory and Research*, New York, 2001., 415–429.; A. WELLS, E. A. HAKANEN, The Emotional Use of Popular Music by Adolescents, u: *Journalism Quarterly* 68(1991.), 445–454.

[10] Usp. E. H. ERIKSON, *Identity. Youth and crisis*, London, 1968.; M. TARRANT, A. C. NORTH, D. J. HARGREAVES, Youth Identity and Music, 134–150.

[11] Usp. A. C. NORTH, D. J. HARGREAVES, Experimental Aesthetics and Everyday Music Listening, u: D. J. HARGREAVES, A. C. NORTH (ur.), *The Social Psychology of Music*, Oxford, 1997., 84–103.

[12] Usp. Š. ANIĆ, N. KLAIĆ, Ž. DOMOVIĆ, *Rječnik stranih riječi*, Zagreb, 1999.

[13] Usp. D. BRĐANOVIĆ, Glazbene preferencije učenika srednje glazbene škole, u: *Napredak* 154(2014.)1–2, 47–64.

[14] Usp. K. MIRKOVIĆ-RADOŠ, *Psihologija muzike*, Beograd, 1996.

[15] Usp. D. BRĐANOVIĆ, Glazbene preferencije učenika srednje glazbene škole, 47–64.

[16] Usp. S. DOBROTA, G. ĆURKOVIĆ, Glazbene preferencije djece mlađe školske dobi, u: *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja* 52(2006.)15–16, 105–114.

[17] Usp. J. LULL, On the Communicative Properties of Music, u: *Communication Research* 12(1985.)3.

sredstvo stvaranja novih simbola te učenja društvenih pravila i normi, stoga oni slušaju istu glazbu kao njihovi prijatelji i vršnjaci. Pripadanje određenom društvenom okruženju posebno je istaknuto u adolescentskoj dobi, stoga je vrlo važno pri određivanju glazbenih preferencija jer mladi glazbom izražavaju vlastiti sustav vrijednosti. Boer i sur.[18] otkrili su da su zajedničke vrijednosti mladih najvažnije za njihovo socijalno zbližavanje zajedničkim glazbenim preferencijama.

U psihologiji glazbe pojam preferencija pojavljuje se pri pojašnjavanju afektivnih vidova glazbenoga razvoja, odnosno afektivnoga reagiranja na glazbu. Na taj je način područje psihologije glazbe povezano s područjem glazbene pedagogije, što rezultira nizom vrijednih spoznaja o glazbenim preferencijama djece.[19] Afektivno reagiranje na glazbu odnosi se ponajprije na sposobnost estetskoga procjenjivanja, odnosno osjetljivost na umjetničku kvalitetu djela i njegove izvedbe, zatim na preferencije ili kratkoročne procjene sviđanja te na glazbeni ukus kao relativno ustaljeno, dugoročno ponašanje i vrjednovanje koje predstavlja ukupnost preferencija pojedinca.[20] Pojedinac koji je estetski odgojen ima sposobnost estetskoga procjenjivanja glazbenoga djela kako bi mogao prepoznati lijepo i razlikovati ga od onoga što to nije. Estetski odgoj i urođena dispozicija dva su čimbenika koja utječu na profinjenost pojedinca. Estetičar glazbe Hanslick[21] objašnjava da se lijepo u glazbi krije u tonovima i njihovu kretanju, odnosno da glazba predstavlja »zvučne pokretne forme«, a kritizira estetiku osjećaja jer glazba koja se doživljava kao prijenosnik osjećaja nema u sebi estetski potencijal koji je potreban za izgradnju glazbenoga ukusa učenika. Stoga je slušanje lijepe umjetničke glazbe u nastavi prijeko potrebno, dok popularnoj glazbi kao glazbi osjećaja treba posvetiti malo vremena slušajući samo kvalitetne popularne skladbe kako bi učenici znali prepoznati njihovu vrijednost i razlikovati ih od nekvalitetnih popularnih skladbi.[22]

## 2. Slušanje glazbe kao nastavna aktivnost

U posljednjim desetljećima 20. stoljeća konvencionalni pristup slušanju glazbe postao je dijelom nastavne prakse u hrvatskim školama zbog dvaju metodičkih pristupa: Požgaj[23] slušanje glazbe sagledava u emocionalnome kontekstu, dok Rojko[24] naglašava usmjerenost prema glazbenim sastavnicama koje se uočavaju tijekom

[18] Usp. D. BOER, R. FISCHER, M. STRACK, M. H. BOND, E. LO, J. LAM, How Shared Preferences in Music Create Bonds Between People: Values as the Missing Link, u: *Personality and Social Psychology Bulletin* 37(2011.)9, 1159–1171.

[19] Usp. S. DOBROTA, Povijesni razvoj interkulturalnog glazbenog obrazovanja, u: N. HRVATIĆ, A. KLAPAN (ur.), *Pedagogija i kultura. Teorijskometodološka određenja pedagogijske znanosti*, Zagreb, 2012., 133–141.

[20] Usp. K. MIRKOVIĆ-RADOŠ, *Psihologija muzike*.

[21] Usp. E. HANSLICK, *O muzički lijepom*, Beograd, 1977.

[22] Usp. J. ŠULENTIĆ BEGIĆ, Glazbeni ukus učenika osnovnoškolske dobi, u: *Tonovi* 53(2009.), 65–74.

[23] Usp. J. POŽGAJ, *Metodika nastave glazbene kulture u osnovnoj školi*, Zagreb, 1988.

[24] Usp. P. ROJKO, *Metodika nastave glazbe. Teorijsko-tematski aspekti*, Osijek, 1996.

slušanja glazbe s vrlo preciznim pitanjima kojima se potiče pozornost učenika. Koncepcija slušanja glazbe u školi još je uvijek orijentirana na aktivno slušanje glazbe. Postavljanjem pitanja učenici se motiviraju na aktivno praćenje glazbenoga djela, zatim slijedi slušanje glazbe i razgovor. Pitanja se učenicima postavljaju prije slušanja glazbenoga djela, a nakon slušanja slijedi razgovor o glazbenom djelu po prethodno postavljenim pitanjima.[25]

Slušanje glazbe u školi treba usmjeriti na cjelovit doživljaj glazbenoga djela u glazbenom i izvanglazbenom kontekstu. Glazbeni kontekst obuhvaća slušanje i analiziranje glazbeno-izražajnih sastavnica glazbenoga djela te njihovo izvođenje kojim će učenici intenzivnije doživjeti djelo pomoću pjevanja, plesa, stvaralaštva, glume ili slušanja glazbe tijekom slobodnoga vremena. Izvanglazbeni kontekst uključuje razgovor o životu i djelu skladatelja s obzirom na povijesno-društveni kontekst radi boljega razumijevanja glazbenoga djela i učenja o glazbenim fenomenima stvaranjem vlastite interpretacije doživljenoga.[26] Glazbeni i izvanglazbeni kontekst slušanja glazbe reflektiraju se na emocije i svjesnost učenika u procesu upoznavanja skladbe kao vrijednoga umjetničkoga djela te razumijevanja sebe kao slušatelja.

Kontekst slušanja glazbe kod adolescenata svakako je usko povezan s njihovim osjećajima, raspoloženjima i prethodnim glazbenim iskustvom.[27] Učenici u školi upoznaju glazbene sadržaje u različitim kontekstima: u školi kao poticajnom prostoru za realizaciju svih glazbenih aktivnosti, u učionici, u izvanučioničkom okruženju (kazalište, koncertna dvorana i različite situacije iz svakodnevnoga života) te u virtualnom okruženju (mediji/internet), pri čemu je učenike potrebno odgojiti za kritičko-selektivan pristup glazbenoj ponudi.[28] Senjan[29] napominje da je razvoj stavova, mišljenja, motivacije i volje učenika ključan za formiranje kritičkoga odnosa prema glazbi koju učenici svakodnevno slušaju, stoga je iznimno važno proučavanje njihovih glazbenih preferencija u kontekstu nastave glazbe. Svjesno poimanje čimbenika koji utječu na glazbene preferencije učenika predstavlja za učitelje izazov kako metodički postaviti nastavnu jedinicu i na koji način bolje oblikovati nastavne sadržaje kako bi nastava bila što učinkovitija, suvremenija i zanimljivija.

---

[25] Usp. S. VIDULIN, M. PLAVŠIĆ, V. ZAUHAR, Usporedba spoznajnog i emocionalnog aspekta slušanja glazbe u glazbeno-pedagoškom kontekstu osnovne škole, u: *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja* 26(2019.)2, 9–32.

[26] Usp. S. VIDULIN, I. SENJAN, J. M. ŽEROVNIK, Intenziviranje doživljaja i razumijevanja glazbe u nastavi glazbene umjetnosti, u: *Metodički obzori* 18(2023.)2, 73–97.

[27] Usp. *isto*.

[28] Usp. *Kurikulum nastavnog predmeta glazbena kultura za osnovne škole i glazbena umjetnost za gimnazije*, Zagreb, 2019.

[29] Usp. I. SENJAN, Nastava glazbe u hrvatskim općeobrazovnim srednjim školama, u: *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja* 24(2017.)1, 31–72.

## 3. Razlozi slušanja glazbe u adolescenciji

Adolescencija je razdoblje prilagodbe i prijelaza iz djetinjstva u odraslu dob, a nosi sa sobom određene razvojne probleme i izazove. Većini adolescenata tijekom toga intenzivnoga razvojnoga razdoblja glazba uvelike pomaže da budu sposobni prilagoditi se i napredovati u razvoju.[30] Adolescenti u prosjeku slušaju glazbu do tri sata dnevno i akumuliraju više od deset tisuća sati aktivnoga slušanja glazbe tijekom adolescencije.[31] Velika količina vremena koju adolescenti posvećuju glazbi čini ih mladim stručnim slušateljima, a vrijeme koje provode slušajući glazbu nastavlja se povećavati zahvaljujući sve češćem druženju preko medija i upotrebi prijenosnih računala na kojima obavljaju mnogo zadataka.[32] Glazba mladima pomaže stvoriti atmosferu ili regulirati raspoloženje te komunicirati sa svijetom i izgraditi sliku o sebi.[33] Na taj način ona postaje jedno od glavnih identifikacijskih obilježja mladih jer pomoću nje izražavaju ono što jesu, ono što bi željeli biti i način na koji žele da ih drugi doživljavaju.[34] Glazba je mladima jedna od najčešćih tema za razgovor i ima značajnu ulogu u formiranju prijateljstava i romantičnih veza jer predstavlja važnu sastavnicu vlastitoga socijalnoga identiteta.[35] Istraživanje koje su proveli Selfhout i sur.[36] pokazuje da mladi odabiru prijatelje sa sličnim stavovima, osobnim karakteristikama i glazbenim preferencijama, ali da glazbene preferencije nemaju važnu ulogu u stabilnosti prijateljstva koje je već formirano.

Adolescenti procjenjuju vlastitu vrijednost i fizičku privlačnost uspoređujući se sa svojim glazbenim idolima,[37] a glazbu slušaju ponajprije jer zvuči dobro, dakle zbog estetskoga užitka.[38] Estetsko uvažavanje glazbe razvija se u ranoj adolescenciji i stabilizira se tijekom kasne adolescencije.[39] Estetski razvoj kod adolescenata važan

---

[30] Usp. L. STEINBERG, A. MORRIS, Adolescent Development, u: *Annual Review of Psychology* 52(2001.), 83–110.

[31] Usp. D. F. ROBERTS, L. HENRIKSEN, U. G. FOEHR, Adolescence, Adolescents, and Media, u: R. M. LERNER, L. STEINBERG (ur.), *Handbook of adolescent psychology. Contextual influences on adolescent development*, II, Hoboken, 2009., 314–344.; M. TARRANT, A. C. NORTH, D. J. HARGREAVES, English and American Adolescents' Reasons for Listening to Music, u: *Psychology of Music* 28(2000.)2, 166–173.; D. ZILLMANN, S. GAN, Musical Taste in Adolescence, u: D. J. HARGREAVES, A. C. NORTH (ur.), *The Social Psychology of Music*, Oxford, 1997., 161–187.

[32] Usp. D. MIRANDA, The Role of Music in Adolescent Development: Much More Than the Same Old Song, u: *International Journal of Adolescence and Youth* 18(2013.)1, 5–22.

[33] Usp. C. K. MEYERS, Influences on Music Preference Formation, u: *Pure insights* 1(2012.)7, 31–34.

[34] Usp. I. REIĆ ERCEGOVAC, S. DOBROTA, Povezanost između glazbenih preferencija, sociodemografskih značajki i osobina ličnosti iz petfaktorskoga modela, u: *Psihologijske teme* 20(2011.)1, 47–65.

[35] Usp. M. H. W. SELFHOUT, S. J. T. BRANJE, T. F. M. TER BOGT, W. H. J. MEEUS, The Role of Music Preferences in Early Adolescents' Friendship Formation and Stability, u: *Journal of Adolescence* 32(2009.)1, 97–107.

[36] Usp. *isto*.

[37] Usp. M. KISTLER, K. B. RODGERS, T. POWER, E. W. AUSTIN, L. G. HILL, Adolescents and Music Media: Toward an Involvement-mediational Model of Consumption and Self-concept, u: *Journal of Research on Adolescence* 20(2010.), 616–630.

[38] Usp. A. C. NORTH, D. J. HARGREAVES, S. A. O'NEILL, The Importance of Music to Adolescents, 255–272.

[39] Usp. J. MULDER, T. F. M. TER BOGT, Q. A. W. RAAIJMAKERS, S. N. GABHAINN, P. SIKKEMA, From Death Metal to R&B? Consistency of Music Preferences among Dutch Adolescents and Young Adults, u: *Psychology of Music* 38(2010.)1, 67–83.

je zbog formiranja njihova glazbenoga ukusa, a izloženost brojnim slušnim umjetničkim podražajima razvija sve zrelije razumijevanje za estetiku i umjetnost. North i sur.[40] definirali su trofaktorski model razloga za slušanje glazbe među adolescentima: zadovoljavanje emocionalnih potreba, stvaranje društvenoga imidža i uživanje. Funkcija glazbe kao motivacijskoga faktora identificirana je preko njezinih četiriju namjena: poboljšanje raspoloženja, suočavanje s problemima, definiranje osobnoga identiteta i obilježavanje društvenoga identiteta.[41]

## 4. Funkcije glazbe u adolescenciji

Svaka funkcija glazbe ima svoju dimenziju koja može otkriti temeljne motive za slušateljevu upotrebu glazbe. Sve je opširnija literatura nedavnih istraživanja koja podupiru razvojnu važnost glazbe u adolescenciji jer adolescenti prosječno slušaju glazbu do tri sata dnevno i akumuliraju više od 10 000 sati aktivnoga slušanja glazbe tijekom adolescencije.[42] Područje psihologije glazbe doprinosi razumijevanju načina na koji glazbene emocije stupaju u interakciju s ključnim psihološkim fenomenima kao što su osobnost, motivacija, kreativnost, društvena ponašanja, zdravlje, međukulturne sličnosti i razlike.[43] Socijalna funkcija glazbe očituje se u doba adolescencije kada se mladi koriste glazbenim preferencijama pri upoznavanju s drugima, za upravljanje društvenim dojmovima ili za procjenu međusobne sličnosti i suptilno stjecanje društvene percepcije o osobnosti i vrijednostima osobe koju susreću.[44] U doba adolescencije glazba ima veliku razvojnu ulogu, a povezivanje s drugima pomoću glazbe te izražavanje osobnoga identiteta i vrijednosti dominantne su funkcije u životu adolescenata. Glazba kao razvojni resurs u adolescenciji može otvoriti prozor u svakodnevne društvene, kulturne i psihološke potrebe suvremenih adolescenata te tako ponuditi rješenja za brojne razvojne zadatke i probleme u adolescenciji. Nastava glazbe za adolescente svakako ima snažan utjecaj na njihove intelektualne sposobnosti i buduća akademska postignuća.[45] Uloga glazbe u pozitivnom razvoju adolescenata nije samo u upotrebi glazbe za optimizaciju njihova razvoja, već u održavanju otpornosti i kreativnom napredovanju upotrebom glazbe kao sva-

[40] Usp. A. C. NORTH, D. J. HARGREAVES, S. A. O'NEILL, The Importance of Music to Adolescents, 255–272.

[41] Usp. T. F. M. TER BOGT, J. MULDER, Q. A. W. RAAIJMAKERS, S. N. GABHAINN, Moved by music: A typology of music listeners, u: *Psychology of Music* 39(2011.), 147–163.

[42] Usp. D. F. ROBERTS, L. HENRIKSEN, U. G. FOEHR, Adolescence, Adolescents, and Media, 314–344.; M. TARRANT, A. C. NORTH, D. J. HARGREAVES, English and American Adolescents' Reasons for Listening to Music, 166–173.; D. ZILLMANN, S. GAN, Musical Taste in Adolescence, 161–187.

[43] Usp. P. N. JUSLIN, J. A. SLOBODA, *Handbook of Music and Emotion. Theory, Research Applications*, New York, 2010.

[44] Usp. P. J. RENTFROW, S. D. GOSLING, Message in a Ballad: The Role of Music Preferences in Interpersonal Perception, u: *Psychological Science* 17(2006.)3, 236–242.

[45] Usp. E. G. SCHELLENBERG, Exposure to Music: The Truth about the Consequences, u: G. E. MCPHERSON (ur.), *The child as musician. A handbook of musical development*, Oxford, 2006., 111–134.

kodnevnoga resursa.[46] Pozitivna psihologija bavi se pozitivnim razvojem mladih kao znanstveni pokret usmjeren na promoviranje pozitivnih aspekata rasta i razvoja.[47]

## 5. Predmet istraživanja

Premda su o glazbenim preferencijama i funkcijama glazbe do sada provedena brojna istraživanja te su pojedini autori pokušali empirijskim istraživanjima objasniti utjecaj i povezanost navedenih elemenata, i dalje postoji prostor među njima koji nije do kraja objašnjen i koji nameće neka pitanja na koja će se pokušati odgovoriti u ovom istraživanju. Objašnjenje zašto ljudi vole određenu vrstu glazbe ili pojedini glazbeni stil povezano je s korelacijom funkcije glazbe i stupnja glazbene preferencije. Polazišna točka za istraživanje funkcija glazbe jest grupiranje glazbenih stilova u nekoliko dimenzija glazbenih preferencija. Rentfrow i Gosling[48] grupirali su glazbene preferencije u četiri stila koja odražavaju središnje karakteristike opisane glazbe: *refleksivno-kompleksni* (klasična, *blues*, *jazz* i narodnjačka glazba), *intenzivno-buntovni* (alternativna, *heavy metal* i *rock*-glazba), *veselo-konvencionalni* (pop, *country*, religijska i filmska glazba) i *energično-ritmički obrazac* (*rap/hip-hop*, *soul/funk* i elektronička glazba). Funkcije glazbe glavne su odrednice glazbenih preferencija, a mogu se klasificirati na *kognitivne, emocionalne i kulturne funkcije.*[49] Višestruke regresije otkrile su da svi parametri (osim kulturnih funkcija) značajno utječu na glazbene preferencije. Kognitivne funkcije glazbe (glazba kao sredstvo za komunikaciju i samorefleksiju), kao i fiziološko uzbuđenje izazvano glazbom, najvažnije su determinante glazbe.[50] Većina studija koje su istraživale funkcije glazbe nije razmatrala stupanj glazbenih preferencija jer su pretpostavljale da su funkcije glazbe izravno povezane s glazbenim preferencijama preko društvenih utjecaja,[51] afektivnih iskustava[52] te dobi

[46] Usp. D. MIRANDA, The Role of Music in Adolescent Development: Much More Than the Same Old Song, 5–22.

[47] Usp. M. E. P. SELIGMAN, M. CSIKSZENTMIHALYI, Positive Psychology: An Introduction, u: *American Psychologist* 55(2000.), 5–14.

[48] Usp. P. J. RENTFROW, S. D. GOSLING, The Do Re Mi's of Everyday Life: The Structure and Personality Correlates of Music Preferences, 1236–1256.

[49] Usp. T. SCHÄFER, P. SEDLMEIER, What Makes us Like Music? Determinants of Music Preference, u: *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts* 4(2010.)4, 223–234.

[50] Usp. *isto*.

[51] Usp. M. ADLER, Stardom and talent, u: *American Economic Review* 75(1985.), 208–212.; M. J. SALGANIK, P. S. DODDS, D. J. WATTS, Experimental Study of Inequality and Unpredictability in an Artificial Cultural Market, u: *Science* 311(2006.), 854–856.

[52] Usp. A. J. BLOOD, R. J. ZATORRE, Intensely Pleasurable Responses to Music Correlate with Activity in Brain Regions Implicated in Reward and Emotion, u: *Proceedings of the National Academy of Science of the United States of America* 98(2001.), 11818–11823.; A. GABRIELSSON, Emotions in Strong Experiences with Music, u: P. N. JUSLIN, J. A. SLOBODA (ur.), *Music and Emotion. Theory and Research*, New York, 2001., 431–449.; P. N. JUSLIN, P. LAUKKA, Expression, Perception, and Induction of Musical Emotions: A Review and a Questionnaire Study of Everyday Listening, u: *Journal of New Music Research* 33(2004.)3, 217–238.; P. N. JUSLIN, J. A. SLOBODA (ur.), *Music and Emotion*.

slušatelja.[53] Međutim, svjesnost o funkciji koju omiljena glazba ima ne mora biti glavni razlog pojedinčeve preferencije jer se glazba može upotrebljavati na više načina i nisu svi prikladni za svakoga.[54] Behneov teorijski okvir *Musikerleben* najpreciznije objašnjava prostor između funkcija glazbe i glazbenih preferencija kao zbroj psihičkih procesa koji prate doživljaj glazbe u situacijama kada je glazba u središtu interesa te sugerira da jačina glazbene preferencije treba biti u skladu s intenzitetom korištenja glazbom.[55] Pri analizi provedenoga istraživanja treba naglasiti njegovu kontekstualnost. Naime, istraživanje je planirano tijekom 2019. godine definiranjem i konstruiranjem ispitnoga upitnika i izborom glazbenih primjera, a trebalo se provesti krajem drugoga školskog polugodišta 2019./2020. školske godine. No zbog proglašenja globalne pandemije bolesti COVID-19 početkom 2020. godine i najave zatvaranja škola ubrzana je provedba istraživanja te je veći dio odrađen u ožujku školske godine 2019./2020., a ostatak (otprilike 30 % upitnika) u prvom polugodištu školske godine 2020./2021., kada je ponovno počela nastava u školama. Budući da u programiranju i planiranju istraživanja nije očekivana izvanredna situacija koja se dogodila, potrebno je kontekstualno primjereno interpretirati ostvarene rezultate, imajući na umu bitne društveno-psihološke posljedice i učinke globalne pandemije i promjena ponašanja, stavova i razmišljanja pojedinaca i društva u cjelini.

## 6. Cilj, problemi i hipoteze istraživanja

Cilj ovoga istraživanja bio je ispitati povezanost između funkcija koje glazba ima u životu adolescenata i njihovih glazbenih preferencija. U skladu s tako formuliranim ciljem, postavljen je sljedeći problem istraživanja:

1. provjeriti faktorsku strukturu Upitnika funkcija glazbe i Skale glazbenih preferencija te njihove metrijske karakteristike.

U skladu s navedenim problemom istraživanja oblikovana je sljedeća hipoteza:

**H:** U istraživanje se krenulo od pretpostavke da će sve skupine prediktora značajno doprinositi objašnjenju varijance glazbenih preferencija.

[53] Usp. M. B. HOLBROOK, R. M. SCHINDLER, Some Exploratory Findings on the Development of Musical Tastes, u: *Journal of Consumer Research* 16(1989.), 119–124.; A. MENDE, Musik und Alter. Ergebnisse zum Stellenwert von Musik im biographischen Lebensverlauf (Music and Age: Results on the Significance of Music Throughout Biography), u: *Rundfunk und Fernsehen* 39(1991.), 381–392.

[54] Usp. T. SCHÄFER, P. SEDLMEIER, What Makes us Like Music? Determinants of Music Preference, 223–234.

[55] Usp. K.-E. BEHNE, The Development of 'Musikerleben' in Adolescence: How and Why Young People Listen to Music, u: I. DELIÈGE, J. SLOBODA (ur.), *Perception and Cognition of Music*, Hove, 1997., 143–159.

## 7. Instrumenti

Pripremljeni anketni upitnik sastojao se od dvaju dijelova: upitnika *Respect-Music Scale* (Boer i Fischer 2011) te upitnika *Glazbenih preferencija STOMP*[56] sa skladbama za slušanje podijeljenim u četiri stila: *refleksivno-kompleksni* (klasična glazba, *jazz*, *blues* i narodnjačka); *intenzivno-buntovni* (*rock*, alternativna i *heavy metal*); *veselo-konvencionalni* (pop, *country*, religijska i filmska glazba) i *energično-ritmički* (*rap/hip-hop*, *soul/funk* i elektronička/plesna glazba). U drugom dijelu anketnoga upitnika ispitane su glazbene preferencije adolescenata uz pomoć STOMP-a (Short Test of Music Preferences) koji je sadržavao 16 slušnih ulomaka (tablica 1). Od svakoga glazbenoga stila (refleksivno-kompleksni, intenzivno-buntovni, veselo-konvencionalni i energično-ritmički)[57] izabrane su po četiri skladbe koje predstavljaju njegove središnje karakteristike.

**Tablica 1.** Glazbeni ulomci po glazbenim stilovima

| Glazbeni ulomak | | Glazbeni stil |
|---|---|---|
| 1. | Lewis Capaldi: *Someone You Loved* | veselo-konvencionalni |
| 2. | Queen: *Bohemian Rhapsody* | intenzivno-buntovni |
| 3. | Frank Sinatra: *Fly Me to the Moon* | refleksivno-kompleksni |
| 4. | Aretha Franklin: *Respect* | energično-ritmički |
| 5. | Leonard Cohen: *Hallelujah* | veselo-konvencionalni |
| 6. | Guns N' Roses: *Sweet Child o' Mine* | intenzivno-buntovni |
| 7. | Lidija Bajuk: *Zora divojka* | refleksivno-kompleksni |
| 8. | Avicii: *Wake Me Up* | energično-ritmički |
| 9. | Bill Medley i Jennifer Warnes: *Time of My Life* | veselo-konvencionalni |
| 10. | No Doubt: *Don't Speak* | intenzivno-buntovni |
| 11. | W. A. Mozart: *Mala noćna muzika* | refleksivno-kompleksni |
| 12. | Pharrell Williams: *Happy* | energično-ritmički |
| 13. | Dolly Parton: *Jolene* | veselo-konvencionalni |
| 14. | Etta James: *At Last* | refleksivno-kompleksni |
| 15. | Eminem: *Lose Yourself* | energično-ritmički |
| 16. | Metallica: *Nothing Else Matters* | intenzivno-buntovni |

Skladbe istoga stila nisu slušane jedna za drugom, a uz faktor sviđanja određene skladbe, sudionici su procijenili i stupanj njezine poznatosti (tablica 2). Procjena sviđanja glazbenih ulomaka ispitana je skalom procjene od 5 stupnjeva (1 = uopće

[56] Usp. P. J. RENTFROW, S. D. GOSLING, The Do Re Mi's of Everyday Life: The Structure and Personality Correlates of Music Preferences, 1236–1256.

[57] Usp. *isto*.

mi se ne sviđa, 2 = ne sviđa mi se, 3 = osrednje mi se sviđa, 4 = sviđa mi se, 5 = jako mi se sviđa). Kad je riječ o poznatosti glazbenih ulomaka, rezultati su pokazali da je sudionicima najpoznatija bila skladba *Happy* Pharrella Williamsa, a najmanje poznatom sudionici su procijenili skladbu *Zora divojka* Lidije Bajuk.

**Tablica 2.** Poznatost glazbenih ulomaka

| | | poznato (%) | nepoznato (%) |
|---|---|---|---|
| 1. | Lewis Capaldi: *Someone You Loved* | 91,2 | 8,8 |
| 2. | Queen: *Bohemian Rhapsody* | 92,2 | 7,8 |
| 3. | Frank Sinatra: *Fly Me to the Moon* | 83,7 | 16,3 |
| 4. | Aretha Franklin: *Respect* | 69,8 | 30,2 |
| 5. | Leonard Cohen: *Hallelujah* | 90,8 | 9,2 |
| 6. | Guns N' Roses: *Sweet Child o' Mine* | 92,2 | 7,8 |
| 7. | Lidija Bajuk: *Zora divojka* | 4,7 | 95,3 |
| 8. | Avicii: *Wake Me Up* | 96,6 | 3,4 |
| 9. | Bill Medley i Jennifer Warnes: *Time of My Life* | 94,2 | 5,8 |
| 10. | No Doubt: *Don't Speak* | 62,0 | 38,0 |
| 11. | W. A. Mozart: *Mala noćna muzika* | 96,9 | 3,1 |
| 12. | Pharrell Williams: *Happy* | 98,3 | 1,7 |
| 13. | Dolly Parton: *Jolene* | 82,4 | 17,6 |
| 14. | Etta James: *At Last* | 58,0 | 42,0 |
| 15. | Eminem: *Lose Yourself* | 80,0 | 20,0 |
| 16. | Metallica: *Nothing Else Matters* | 56,6 | 43,4 |

Pouzdanosti korištenih mjernih instrumenata zadovoljavajuće su, a prikaz se nalazi u poglavlju *Rezultati* u tablici deskriptivnih parametara (tablica 6).

## 8. Postupak istraživanja

Istraživanje je provedeno tijekom drugoga polugodišta školske godine 2019./2020. i prvoga polugodišta školske godine 2020./2021. u Splitu među maturantima I. gimnazije / Jezične, III. gimnazije / Prirodoslovno-matematičke, IV. gimnazije *Marko Marulić* i V. gimnazije *Vladimir Nazor.* Prije istraživanja ravnatelji gimnazija dali su usmeni pristanak za sudjelovanje u istraživanju, no mogli su odustati tijekom ispitivanja ako su htjeli. Voditelji smjene pojedine škole dali su uvid u raspored sati maturanata te dogovorili dolazak na sate razrednika na kojima je provedeno istraživanje. Prije podjele upitnika učenicima je pojašnjena svrha istraživanja te im je zajamčena anonimnost, uz opis i upute o ispunjavanju upitnika. Vrijeme ispunjavanja upitnika bilo je u prosjeku 30 minuta. Učenici su prvo ispunjavali upitnike, a potom su slušali

ulomke 16 skladbi različitih stilova glazbe te procjenjivali poznatost i preferencije prema svakomu glazbenom ulomku. Istraživanje je provedeno osobno.

## 9. Analiza podataka

Podatci su analizirani u programu Jamovi 2.3. Primijenjeni su sljedeći statistički postupci: izračun deskriptivnih parametara, Pearsonov koeficijent korelacije, point-bi serijalni koeficijent korelacije te eksploratorna faktorska analiza i konfirmatorna faktorska analiza za provjeru faktorske strukture upitnika *Respect-Music Scale*, odnosno Upitnika glazbenih preferencija.

## 10. Rezultati

Prije izračunavanja deskriptivnih parametara provedena je eksploratorna faktorska analiza *Respect-Music Scale* koja je do sada, prema dostupnoj literaturi, samo jednom primjenjivana na hrvatskom uzorku u istraživanju Dobrote i sur.[58] Tablica 3 sadrži prikaz konačne faktorske solucije *Respect-Music Scale* zajedno s pripadajućim komunalitetima.

**Tablica 3.** Konačna faktorska solucija čestica Respect-Music Scale uz varimaks rotaciju s pripadajućim komunalitetima (N = 295)

| | FAKTORI | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Čestica | F1 | F2 | F3 | F4 | F5 | F6 | F7 | F8 | F9 | $h^2$ |
| R1 | | | | | | | 0,814 | | | 0,777 |
| R2 | | | | | | | 0,776 | | | 0,773 |
| R3 | | | | | | | 0,792 | | | 0,612 |
| R6 | | 0,625 | | | | | | | | 0,475 |
| R7 | | 0,881 | | | | | | | | 0,844 |
| R8 | | 0,882 | | | | | | | | 0,862 |
| R9 | | 0,607 | | | | | | | | 0,426 |
| R11 | | | | | | 0,795 | | | | 0,753 |
| R12 | | | | | | 0,878 | | | | 0,793 |
| R13 | | | | | | 0,806 | | | | 0,593 |
| R14 | | | | | | 0,780 | | | | 0,628 |
| R15 | | | 0,767 | | | | | | | 0,695 |

[58] Usp. S. DOBROTA, I. REIĆ ERCEGOVAC, K. HABE, Gender Differences in Musical Taste: The Mediating Role of Functions of Music, u: *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja* 28(2019.)4, 567–586.

| | FAKTORI | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Čestica | F1 | F2 | F3 | F4 | F5 | F6 | F7 | F8 | F9 | $h^2$ |
| R16 | | | 0,786 | | | | | | | 0,627 |
| R17 | | | 0,755 | | | | | | | 0,797 |
| R18 | | | 0,732 | | | | | | | 0,718 |
| R19 | **0,802** | | | | | | | | | 0,616 |
| R20 | **0,729** | | | | | | | | | 0,610 |
| R21 | **0,768** | | | | | | | | | 0,574 |
| R22 | | | | | | | | 0,759 | | 0,941 |
| R23 | | | | | | | | 0,749 | | 0,857 |
| R24 | | | | | | | | 0,785 | | 0,542 |
| R25 | **0,836** | | | | | | | | | 0,696 |
| R26 | 0,892 | | | | | | | | | 0,942 |
| R27 | **0,879** | | | | | | | | | 0,920 |
| R31 | | | | 0,883 | | | | | | 0,697 |
| R32 | | | | 0,834 | | | | | | 0,703 |
| R33 | | | | 0,908 | | | | | | 0,851 |
| R34 | | | | 0,870 | | | | | | 0,734 |
| R35 | | | | | | | | | **0,692** | 0,457 |
| R36 | | | | | | | | | **0,835** | 0,675 |
| R37 | | | | | | | | | **0,784** | 0,503 |
| R42 | | | | | 0,880 | | | | | 0,802 |
| R43 | | | | | 0,841 | | | | | 0,756 |
| R44 | | | | | 0,851 | | | | | 0,747 |
| R45 | | | | | 0,878 | | | | | 0,714 |

Legenda: F1 – usredotočivanje; F2 – socijalno povezivanje s prijateljima; F3 – otpuštanje; F4 – politička; F5 – izražavanje osobnih vrijednosti; F6 – socijalno povezivanje s obitelji; F7 – emocionalna; F8 – plesna; F9 – kulturni identitet

Provedbom eksploratorne faktorske analize uz varimaks rotaciju ekstrahirano je devet faktora. U odnosu na početnu inačicu skale, izostavljeno je deset čestica koje nisu bile dovoljno saturirane nijednim od devet ekstrahiranih faktora. Konačna inačica skale sastoji se od 35 čestica. Izostavljene su čestice: R4 i R5 koje pripadaju F7 – emocionalnoj funkciji glazbe; R10 koja pripada F2 – socijalnom povezivanju s prijateljima; R28, R29, R30, R38, R39, R40 i R41 koje pripadaju F5 – funkciji izražavanja osobnih vrijednosti. U odnosu na izvornih deset faktora, nijedan faktor nije izostavljen, već su pozadinska funkcija glazbe i glazba u funkciji usredotočivanja spojene u faktor F1 – usredotočivanje. Tablica 4 sadrži prikaz vrijednosti karakterističnoga

korijena te postotak objašnjene varijance pojedinih faktora. Devet ekstrahiranih korijena objašnjava 73,399 % varijance funkcija glazbe.

**Tablica 4.** Vrijednosti karakterističnoga korijena i postotak objašnjene varijance pojedinih faktora (N = 295)

| Faktor | Karakteristični korijen | % objašnjene varijance | Kumulativni % objašnjene varijance |
|---|---|---|---|
| 1. | 14,056 | 31,235 | 31,235 |
| 2. | 4,542 | 10,093 | 41,328 |
| 3. | 3,517 | 7,815 | 49,143 |
| 4. | 2,703 | 6,008 | 55,151 |
| 5. | 2,467 | 5,482 | 60,633 |
| 6. | 1,711 | 3,803 | 64,436 |
| 7. | 1,555 | 3,456 | 67,892 |
| 8. | 1,316 | 2,925 | 70,817 |
| 9. | 1,162 | 2,582 | 73,399 |

Provjerena je faktorska struktura upitnika glazbenih preferencija sa svih 16 čestica primjenom eksploratorne faktorske analize. Dobivena struktura nije potvrdila izvornu četverofaktorsku strukturu. Provjerom pouzdanosti četiriju pretpostavljenih faktora uočeno je da čestice pretpostavljenoga energično-ritmičkoga stila (Aretha Franklin: *Respect*, Avicii: *Wake me up*, Pharrell Williams: *Happy* i Eminem: *Lose yourself*) imaju nisku pouzdanost te da jedna čestica veselo-konvencionalnoga stila (Lewis Capaldi: *Someone You Loved*) značajno smanjuje inače zadovoljavajuću pouzdanost toga faktora. Nakon izostavljanja tih pet čestica glazbenih ulomaka provedena je konfirmatorna faktorska analiza na trima faktorima, a tablica 5 prikazuje rezultate konfirmatorne faktorske analize Skale glazbenih preferencija.

**Tablica 5.** Faktorska zasićenja Skale glazbenih preferencija (N = 295)

| | Faktor | | |
|---|---|---|---|
| **Čestica** | **veselo-konvencionalni** | **intenzivno-buntovni** | **refleksivno-kompleksni** |
| *Jolene* | 0,830 | | |
| *Time of My Life* | 0,697 | | |
| *Hallelujah* | 0,796 | | |
| Bohemian Rhapsody | | 0,801 | |
| *Sweet Child o' Mine* | | 0,644 | |
| Don't Speak | | 0,710 | |
| Nothing Else Matters | | 0,776 | |

| | Faktor | | |
|---|---|---|---|
| **Čestica** | **veselo-konvencionalni** | **intenzivno-buntovni** | **refleksivno-kompleksni** |
| Mala noćna muzika | | | 0,613 |
| *At Last* | | | 0,941 |
| *Zora divojka* | | | 0,473 |
| *Fly Me to the Moon* | | | 0,916 |

Rezultati faktorske konfirmatorne analize sugeriraju kako sve čestice osim jedne imaju faktorska zasićenja viša od 0,6.

Stupanj pristajanja modela podatcima procjenjivan je korištenjem sljedećih parametara: CFI (engl. *Comparative Fit Index*), TLI (engl. *Tucker-Lewis Index*), SRMR (engl. *Standardized Root-Mean-Square Residual*) i RMSEA (*Root-Mean-Square Error of Approximation*). Pokazatelji prihvatljivoga slaganja modela s podatcima jesu: CFI i TLI > 0,90 te RMSEA i SRMR < 0,10, dok na izvrsno slaganje modela s podatcima upućuju sljedeće veličine parametara: CFI i TLI > 0,95, RMSEA < 0,06 te SRMR < 0,08 (Hu i Bentler, 1999). Izvrsni su indeksi pristajanja modela podatcima: TLI = 0,949, CFI = 0,962, RMSEA = 0,059, SRMR = 0,0364 i odlučeno je prihvatiti predloženi model s trima dimenzijama preferencija glazbenih stilova. Tablica 6 sadrži prikaz deskriptivnih parametara promatranih varijabli, iz čega je vidljivo kako distribucije rezultata uglavnom teže višim vrijednostima.

**Tablica 6.** Deskriptivni parametri promatranih varijabli (N = 295)

| **Varijabla** | **M** | **SD** | **Min** | **Max** | **Asimetričnost (S. P.)** | **Spljoštenost (S. P.)** | **Cronbach Alpha** |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. Funkcije glazbe | | | | | | | |
| Emocionalna | 15,68 | 4,97 | 3,00 | 21,00 | -0,77 (0,14) | -0,27 (0,28) | 0,868 |
| Socijalno povezivanje s obitelji | 12,11 | 6,41 | 4,00 | 28,00 | 0,53 (0,14) | -0,70 (0,28) | 0,890 |
| Otpuštanje | 21,90 | 5,75 | 4,00 | 28,00 | -1,03 (0,14) | 0,77 (0,28) | 0,905 |
| Usredotočivanje | 26,46 | 10,40 | 6,00 | 42,00 | -0,25 (0,14) | -0,89 (0,28) | 0,935 |
| Plesna | 15,07 | 5,38 | 3,00 | 21,00 | -0,83 (0,14) | -0,34 (0,28) | 0,900 |
| Politička | 9,52 | 6,24 | 4,00 | 28,00 | 1,27 (0,14) | 1,07 (0,28) | 0,915 |
| Kulturni identitet | 11,54 | 4,32 | 3,00 | 21,00 | 0,10 (0,14) | -0,49 (0,28) | 0,764 |
| Izražavanje osobnih vrijednosti | 12,15 | 7,18 | 4,00 | 28,00 | 0,71 (0,14) | -0,55 (0,28) | 0,919 |
| Socijalno povezivanje s prijateljima | 32,36 | 10,87 | 7,00 | 49,00 | -0,49 (0,14) | -0,48 (0,28) | 0,856 |

| Varijabla | M | SD | Min | Max | Asimetričnost (S. P.) | Spljoštenost (S. P.) | Cron-bach Alpha |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 2. Preferencija glazbenih stilova | | | | | | | |
| Refleksivno-kompleksni | 3,79 | 0,92 | 1,00 | 5,00 | -0,69 | 0,03 | 0,716 |
| Intenzivno-buntovni | 3,73 | 0,87 | 1,00 | 5,00 | -0,47 | -0,41 | 0,715 |
| Veselo-konvencionalni | 3,13 | 0,87 | 1,00 | 5,00 | -0,40 | -0,38 | 0,712 |

Legenda: S. P. – standardna pogreška

# II. Rasprava

Cilj ovoga istraživanja bio je ispitati funkcije koje glazba ima u životu adolescenata i njihove glazbene preferencije.

## II.1. Provjera faktorske strukture Upitnika funkcija glazbe i Skale glazbenih preferencija i njihovih metrijskih karakteristika

Problem istraživanja bio je provjeriti faktorsku strukturu Upitnika funkcija glazbe i Skale glazbenih preferencija te njihove metrijske karakteristike. Upitnik *Respect-Music Scale* pokazao se pouzdanim te je eksploratornom faktorskom analizom uz varimaks rotaciju ekstrahirano devet faktora: F1 – usredotočivanje; F2 – socijalno povezivanje s prijateljima; F3 – otpuštanje; F4 – politička; F5 – izražavanje osobnih vrijednosti; F6 – socijalno povezivanje s obitelji; F7 – emocionalna; F8 – plesna; F9 – kulturni identitet. U odnosu na početnu inačicu skale izbačeno je deset čestica koje nisu bile dovoljno saturirane nijednim od devet ekstrahiranih faktora te se konačna inačica skale sastoji od 35 čestica, što objašnjava 73,399 % varijance funkcija glazbe (tablica 3). Skala glazbenih preferencija sastojala se od 16 čestica iz četiriju glazbenih stilova, no primjenom eksploratorne faktorske analize dobivena struktura nije potvrdila izvornu i očekivanu četverofaktorsku strukturu. Stoga su izbačene sve čestice energično-ritmičkoga stila (Aretha Franklin: *Respect*, Avicii: *Wake me up*, Pharrell Williams: *Happy* i Eminem: *Lose yourself*) i jedna čestica iz veselo-konvencionalnoga stila (Lewis Capaldi: *Someone You Loved*) koje su značajno narušavale inače zadovoljavajuću pouzdanost toga faktora. Nakon izbacivanja tih pet čestica glazbenih ulomaka provedena je konfirmatorna faktorska analiza na tri faktora (tablica 5).

Metrijske karakteristike Upitnika funkcija glazbe i Skale glazbenih preferencija zadovoljene su kao preduvjet koji mjerni instrument kvalificira za potrebe mjerenja da bi njime dobiveni podatci bili upotrebljivi.[59] Pouzdanost kao metrijska karakteristika preciznosti mjerenja u provedenom je istraživanju bila zadovoljena pridržavanjem

[59] Usp. I. PRSKALO, G. SPORIŠ, *Kineziologija*, Zagreb, 2016.

standardiziranoga postupka mjerenja, kvalitetnom mjernom opremom i provođenjem mjerenja u kratkom roku. *Respect-Music Scale* pokazala je pouzdanost od 0,764 do 0,935 (tablica 6), a Skala glazbenih preferencija od 0,712 do 0,716 (tablica 6).

Glazbene preferencije adolescenata u provedenom istraživanju općenito su pozitivno povezane sa svim funkcijama glazbe, osim političkom i funkcijom kulturnoga identiteta. To upućuje na pretpostavku da se mladi glazbom sve manje i manje koriste u političke svrhe, odnosno da im politička funkcija glazbe nije važna. To je sasvim razumljivo ako se u obzir uzmu recentna i relevantna istraživanja koja za cilj imaju ispitati odnos mladih prema politici, njihovo sudjelovanje u politici i povjerenje prema politici. Baketa i sur.[60] navode da mladi u Hrvatskoj u razdoblju od 2015. do 2021. godine pokazuju veliku nezainteresiranost i neinformiranost o politici i političkim temama. Razlozi takvih rezultata proizlaze iz ukupnoga političkoga znanja učenika koje je razmjerno loše, a adolescenti pokazuju i prilično niske razine političke participacije te povjerenja u različite institucije i izvore informiranja. Što se tiče kulturnoga identiteta, zanimljivo je da je ta funkcija glazbe pozitivno povezana samo s refleksivno-kompleksnim stilom. Razumljivo je da je refleksivno-kompleksni glazbeni stil jedini pokazao pozitivnu povezanost s funkcijom kulturnoga identiteta jer je to jedini stil koji obuhvaća etnoglazbu, odnosno skladbu na hrvatskom jeziku, dok su sve ostale skladbe u istraživanju bile strane. Takav rezultat može se objasniti stanjem u današnjem potrošačkom društvu koje stvara potrošački mentalitet kod mladih i nameće im trendove tako da se kulturni identitet zapravo oblikuje prema onomu što je popularno, a ne prema onomu što izgrađuje iznutra. Budući da su glazba i sjećanja koja su povezana s njom instrumenti u definiranju kulturnoga identiteta pojedinca ili grupe ljudi,[61] kulturna dobra svakako bi trebala biti temeljni sadržaji odgoja i obrazovanja, a uloga školskoga obrazovnoga sustava konkretnije i izravnije usmjerena na kulturnu predaju i razvoj kulturnoga identiteta.

## 11.2. Doprinosi i ograničenja istraživanja

Prije zaključka potrebno se osvrnuti na doprinose ovoga istraživanja, kao i na njegove nedostatke koji bi mogli poslužiti kao smjernice za buduća istraživanja na tom području. Budući da u Hrvatskoj nema velikoga broja istraživanja glazbenih preferencija, zbog velikoga broja varijabli koje se mogu dovesti u vezu s preferencijama različitih glazbenih vrsta, ovo istraživanje pridonosi tomu području na više načina.

Prvo, istraživanje je definiralo jedan prilično detaljan profil adolescenta gimnazijalca koji može pomoći svim nastavnicima glazbene umjetnosti u srednjim školama na način da im ovo istraživanje pruži smjernice za unaprjeđenje budućega

[60] Usp. N. BAKETA, K. BOVAN, J. MATIĆ BOJIĆ, *Istraživanje političke pismenosti učenika završnih razreda srednjih škola u Republici Hrvatskoj – istraživački izvještaj za 2021. godinu*, Zagreb, 2021.

[61] Usp. R. C. MYRIE, A. V. BREEN, L. ASHBOURNE, »Finding my Blackness, Finding my Rhythm«: Music and Identity Development in African, Caribbean, and Black Emerging Adults, u: *Emerging Adulthood* 2021., 1–13.

rada u nastavi, koji je u skladu s potrebama današnjih adolescenata. Društvene funkcije glazbe pokazale su se najznačajnijima u životu adolescenata, a to obuhvaća socijalno povezivanje s obitelji i socijalno povezivanje s prijateljima. Iz svega navedenoga može se zaključiti da su vrijednosti koje proizlaze iz funkcija glazbe i glazbenih preferencija sve usmjerene na zajedništvo i socijalizaciju. Poznajući glazbene preferencije adolescenata, mogu se kvalitetnije oblikovati nastavni sadržaji koji će se ponuditi učenicima te se na taj način nastava može učiniti atraktivnijom i zanimljivijom.

Drugo, istraživanje je rezultiralo nekim spoznajama koje pružaju uvid u glazbene preferencije adolescenata koje su najviše povezane sa stvaranjem društvenih veza, i to u prvom redu s obitelji. Iako je socijalno povezivanje s prijateljima funkcija glazbe koja je također važna adolescentima, ovaj je rezultat istraživanja pokazao da je socijalno povezivanje s obitelji njima na prvom mjestu i da su adolescenti pronašli način kako se nositi sa stresnom situacijom pandemije upravo u svojim obiteljima. Rezultati istraživanja potvrdili su pretpostavku o velikoj ulozi funkcija glazbe u predviđanju glazbenih preferencija adolescenata jer su provedene analize potvrdile značajan samostalni doprinos funkcija glazbe objašnjenju varijance svih glazbenih stilova. Pri tome se kao najvažnija istaknula funkcija socijalnoga povezivanja s obitelji.

U ograničenjima provedenoga istraživanja najprije treba spomenuti pandemijski kontekst u kojem je istraživanje provedeno, a pri čemu su sudionici imali iskustvo smanjenja društvenih kontakata, ograničenja kretanja i druženja u većim grupama te su provodili više vremena u obiteljskom domu. Također među ograničenja spada i homogenost adolescentske skupine na kojoj je provedeno istraživanje. Naime, istraživanje je obuhvatilo samo adolescente gimnazijalce, za razliku od ostatka adolescentske populacije koja pohađa ostale srednje škole. Stoga, kako bi rezultati istraživanja o funkcijama glazbe u životu adolescenata i njihovim glazbenim preferencijama bili cjeloviti, potrebno je provesti istraživanja i u drugim srednjim školama. Ograničenje istraživanja vidljivo je i u žanrovskoj klasifikaciji glazbe te su u svakom glazbenom stilu obuhvaćeni različiti glazbeni žanrovi, a odabrane skladbe bile su toliko različite da iste osobe nisu morale imati iste preferencije za svaku od tih skladbi. Tako je energično-ritmički stil – koji je obuhvatio *rap/hip-hop*, *soul/funk*, elektroničku/plesnu glazbu – imao nisku pouzdanost, pa su se njegove čestice na kraju morale izbaciti iz istraživanja. Iz toga ograničenja provedenoga istraživanja moguće je izvući smjernice za neka buduća istraživanja. Na temelju korištenih primjera buduća istraživanja mogu imati drukčiji izbor primjera, odnosno pjesama koje su sličnije tako da unutar istoga glazbenoga stila mogu pokriti glazbeni ukus različitih osobnosti. Tijekom provođenja istraživanja zanimljive su bile pozitivne reakcije adolescenata na skladbe koje su im bile poznate zbog glazbenoga šoua *The Voice* na HRT-u, koji je očito većina njih gledala i koji je završio s prikazivanjem neposredno prije provođenja istraživanja. Pretpostavka jest da je taj

faktor utjecao na njihove glazbene preferencije i na pouzdanost glazbenih primjera koji su odabrani za istraživanje. Dokazano je da velik utjecaj na adolescente imaju upravo *reality* i talent-emisije.[62]

## Zaključak

Glazba u doba adolescencije ima značajnu razvojnu ulogu jer ispunjava različite funkcije u životu pojedinca koje mu služe za zadovoljenje onih potreba koje su mu važne. Dominantne funkcije u životu adolescenata jesu povezivanje s drugima pomoću glazbe te izražavanje osobnoga identiteta i vrijednosti, a glazba kao razvojni resurs u adolescenciji daje uvid u svakodnevne društvene, kulturne i psihološke potrebe suvremenih adolescenata. Provedeno istraživanje obuhvatilo je važne faktore koji pružaju uvid u glazbene preferencije adolescenata i funkcije koje glazba ima u njihovu životu. Socijalno povezivanje s obitelji i socijalno povezivanje s prijateljima društvene su funkcije koje su u provedenom istraživanju bile dominantne. Iz navedenoga se može zaključiti da današnjemu adolescentu gimnazijalcu glazba služi za zbližavanje s ljudima dijeljenjem sličnih glazbenih interesa te da su vrijednosti koje proizlaze iz funkcija glazbe i glazbenih preferencija usmjerene na zajedništvo i socijalizaciju.

Glazbenim je obrazovanjem moguće utjecati na glazbene preferencije mladih jer slušanje glazbe predstavlja važnu aktivnost njihova slobodnoga vremena. Škola ima zadatak razviti kritički odnos učenika prema obilju informacija koje ih svakodnevno okružuju, a najbolji način da se dopre do mladih svakako je onaj koji je njima blizak. Stoga je važno implementirati ove spoznaje o funkcijama glazbe u nastavu glazbe kako bi se mladim ljudima preko glazbe moglo ponuditi rješenja za brojne razvojne zadatke i probleme u adolescenciji. Dobiveni rezultati upućuju na to da glazba ima veliku ulogu u životu adolescenata i da je upravo iz toga razloga potrebno provoditi ovakva istraživanja koja daju uvid u njihove glazbene preferencije da bi im se preko nastave glazbene umjetnosti moglo pomoći u njihovu sazrijevanju da bolje razumiju glazbu, a zatim i da se funkcionalnije koriste njome.

[62] Usp. Ž. TONKOVIĆ, K. KROLO, S. MARCELIĆ, *Klasika, punk, cajke – kulturni kapital i vrijednosti mladih u gradovima na jadranskoj obali*, Zadar, 2020.